

УДК 330.322:005.8:332.1:33.012.7-045.52(045)

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Черничко Т.В., Лінтур І.В., Божко В.І.

INVESTMENT PROJECTS FOR THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE REGION UNDER THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

Chernychko Tetiana, Lintur Inna, Bozhko Valentyna

У статті обґрунтовано сутність поняття «інвестиційний проєкт соціально-економічного розвитку регіону», наведено характеристику складових поняття та потенційні джерела фінансування. Визначено, що зміст поняття «інвестиційний проєкт» можна досліджувати за двома напрямками: інвестиційна діяльність, яка передбачає здійснення комплексу заходів (організаційно-правових, управлінських, аналітичних, фінансових та інженерно-технічних) спрямованих на забезпечення соціально-економічного розвитку регіону; система організаційно-правових та розрахунково-фінансових документів, що необхідні для здійснення визначених заходів, які містять їх опис.

Ключові слова: *інвестиційний проєкт, соціально-економічний розвиток регіону, джерела фінансування інвестиційних проєктів.*

The article substantiates the essence of the concept "investment project of socio-economic development of the region", describes the components of the concept and potential sources of financing. It was determined that the meaning of the concept of "investment project" can be studied in two directions: investment activity, which involves the implementation of a set of measures (organizational-legal, managerial, analytical, financial, and engineering-technical) aimed at ensuring the socio-economic development of the region; a system of organizational-legal and settlement-financial documents necessary for the implementation of specified measures, which contain their description.

Keywords: *investment project, socio-economic development of the region, sources of financing investment projects.*

Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» [1] інвестиційна діяльність забезпечується шляхом реалізації інвестиційних проєктів і проведення операцій з корпоративними правами та іншими видами майнових та інтелектуальних цінностей.

Інвестиційний проєкт – це комплекс заходів (організаційно-правових, управлінських, аналітичних, фінансових та інженерно-технічних), визначених на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку національної економіки та спрямованих на розвиток окремих галузей, секторів

економіки, виробництв, регіонів, виконання яких здійснюється суб'єктами інвестиційної діяльності [1].

На думку Васіна Г. О., інвестиційний проект є комплексним поняття, яке визначається, як система «...взаємопов'язаних у часі і просторі та об'єднаних з ресурсами заходів і дій, що виконуються з метою його реалізації» [2]. Як і для інвестиційної діяльності, основною метою реалізації інвестиційного проекту є отримання прибутку. Верба В. А. стверджує, що інвестиційний проект – це «...одноразовий комплекс взаємопов'язаних заходів, націлений на досягнення конкретних результатів за умов обмеженості ресурсів та чітко визначених строків» [3].

Вагомими характеристиками інвестиційного проекту соціально-економічного розвитку регіону є: мета (цілі), часові рамки, джерела фінансування, спрямованість та обсяги інвестиційних ресурсів (табл. 1):

Таблиця 1
Характеристики інвестиційного проекту
соціально-економічного розвитку регіону

Цілі інвестиційного проекту	<ul style="list-style-type: none"> – інвестиційні проекти стабілізації; – інвестиційні проекти розвитку; – інвестиційні проекти вирішення надзвичайних ситуацій
Часові рамки (строки реалізації)	<ul style="list-style-type: none"> – короткострокові – період виконання яких не менше одного року; – середньострокові – період виконання яких коливається в межах один-три роки; – довгострокові, період виконання яких понад три роки
Джерела фінансування	<ul style="list-style-type: none"> – інвестиційні проекти, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів; – інвестиційні проекти, які фінансуються за рахунок приватних коштів; – інвестиційні проекти, які фінансуються зі змішаних джерел
Спрямованість	<ul style="list-style-type: none"> – економічні; – соціальні; – екологічні; – комплексні
За обсягами інвестиційних ресурсів	<ul style="list-style-type: none"> – малі (до 100 тис. дол. США); – середні (від 100 тис. дол. США до 1000 тис. дол. США); – великі (більше 1000 тис. дол. США)

Сформовано авторами на основі [4-6]

Формулювання та корегування цілей інвестиційного проекту у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіону здійснюється під впливом поточної соціально-економічної ситуації та напрямів регіональної соціально-економічної політики. За умова наявності значного обсягу дестабілізуючих чинників у поточному стані розвитку регіону (зменшення обсягів валового регіонального продукту, погіршення демографічних та інвестиційних процесів, зростання диспропорцій у показниках соціально-економічного розвитку порівняно з іншими регіонами тощо) та спрямованості регіональної соціально-економічної політики на усунення впливу цих чинників та забезпеченні стабілізації соціально-економічної ситуації формуються інвестиційні проекти стабілізації.

По мірі усунення деструктивного впливу дестабілізуючих чинників та стабілізації соціально-економічної ситуації на рівні конкретного регіону, доцільним є переформатування цілей інвестиційних проектів у напрямі забезпечення соціально-економічного розвитку – покращення поточних показників та зростання їх якісних та кількісних характеристик.

У випадку виникнення надзвичайних ситуації можливим є розробка коротко- або середньострокових інвестиційних проектів спрямованих на усунення наслідків надзвичайних ситуацій з подальшим переходом до формування інвестиційних проектів стабілізації та розвитку.

Важливою характеристикою інвестиційних проектів, які формуються на регіональному рівні є їх строковість (терміни реалізації). В залежності від періоду виконання (досягнення поставленої мети) розрізняють коротко-, середньо- та довгострокові інвестиційні проекти.

Джерела фінансування інвестиційних проектів соціально-економічного розвитку регіону можна умовно поділити на державні, приватні та змішані. Державні джерела фінансування пов'язано з використанням коштів державного та регіонального бюджету. Також до цієї групи можна віднести залучені фінансові ресурси сформовані шляхом випуску державних облігацій під відповідний

інвестиційний проект.

Приватні джерела фінансування формуються за рахунок коштів замовників, а також коштів вітчизняних та іноземних інвесторів. Важливим елементом джерел фінансування інвестиційних проектів є використання позикових коштів, які формуються за рахунок кредитів банків та інших фінансово-кредитних установ, а також інвестиційного лізингу. Це один з важливих варіантів формування фінансових ресурсів.

У світовій практиці досить часто використовуються змішані джерела фінансування у формі державно-приватного партнерства – форма взаємодії держави та бізнесу задля реалізації масштабних інвестиційних проектів в різних регіонах.

Державно-приватне партнерство – система відносин між державою та приватними структурами, при реалізації яких ресурси обох об'єднуються з відповідним розподілом ризиків, відповідальності та винагород між ними, для взаємовигідної співпраці на довгостроковій основі у створенні (відновленні) нових та/або модернізації (реконструкції) наявних об'єктів, які потребують залучення інвестицій, та у користуванні (експлуатації) такими об'єктами [7].

За спрямованістю (визначенням пріоритетних напрямів здійснення інвестиційної діяльності) інвестиційні проекти поділяються на економічні, соціальні, екологічні та комплексні.

Загалом, поняття «інвестиційний проект» можна досліджувати за двома напрямками: інвестиційна діяльність, яка передбачає здійснення комплексу заходів (організаційно-правових, управлінських, аналітичних, фінансових та інженерно-технічних) спрямованих на забезпечення соціально-економічного розвитку регіону; система організаційно-правових та розрахунково-фінансових документів, що необхідні для здійснення визначених заходів, які містять їх опис.

В даному дослідженні акцент робиться саме на першому варіанті, тобто визначенні змістового навантаження поняття *інвестиційний проект, як комплексу взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих заходів, розроблених для досягнення*

певних цілей протягом заданого часу при встановлених ресурсних обмеженнях.

Оскільки основною метою є зростання кількісних та покращення якісних соціально-економічних показників економічної системи регіону, то змістове навантаження поняття *інвестиційний проект соціально-економічного розвитку регіону* доцільно визначати як комплекс заходів (організаційно-правових, управлінських, фінансово-аналітичних та інженерно-технічних), визначених на основі завдань забезпечення принципів сталого розвитку та спрямованих на розвиток окремих регіонів. Цей комплекс заходів узагальнено на рис. 1.

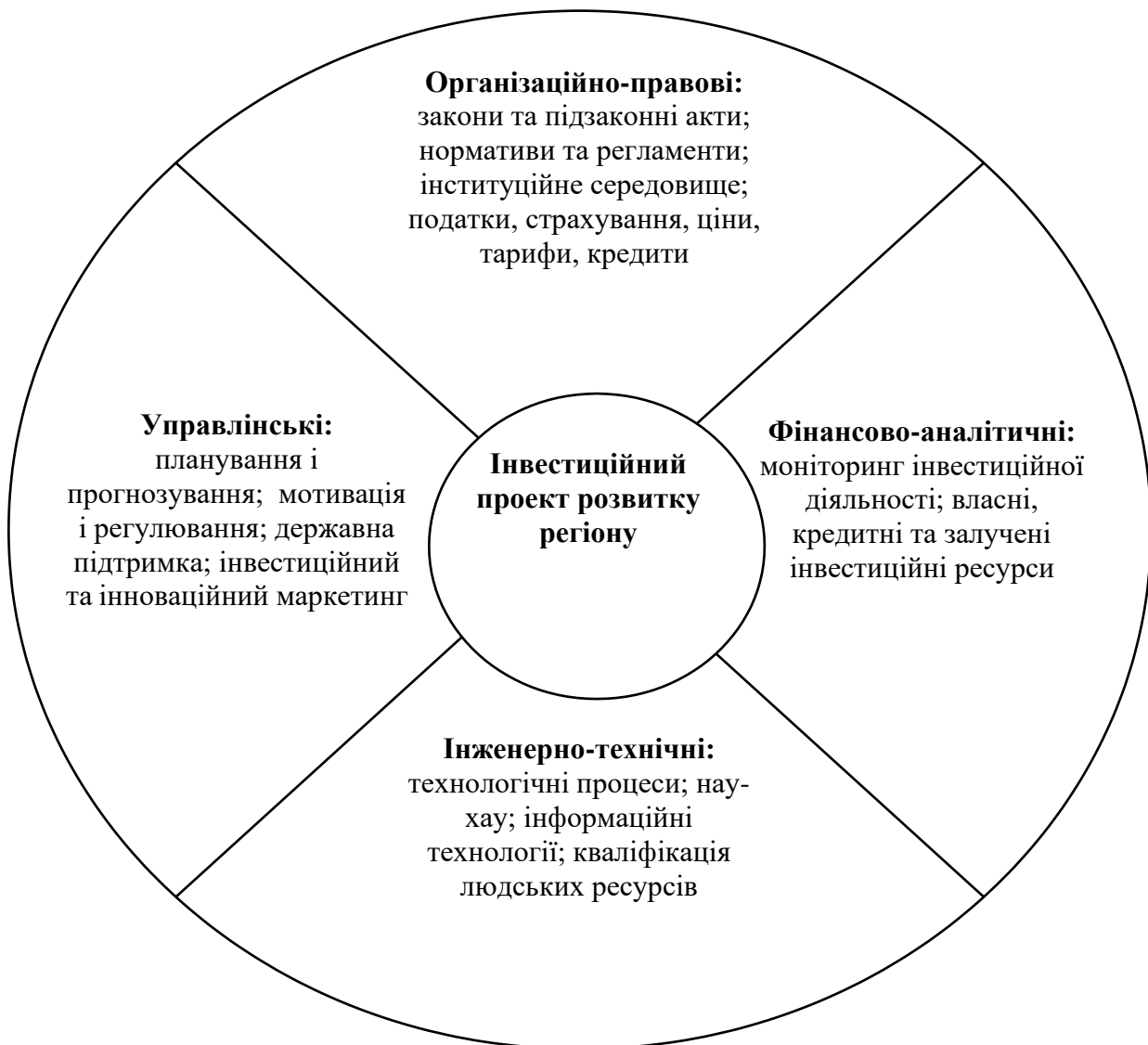

Рис. 1. Комплекс заходів, які формують поняття інвестиційного проекту соціально-економічного розвитку регіону (сформовано автором)

Узгодження та тісна взаємодія всі визначених груп заходів в межах

інвестиційного проекту соціально-економічного розвитку регіону зумовлена їх активною участю у функціонуванні єдиного інвестиційного циклу. Кожна з цих груп заходів спрямована на досягнення єдиної мети та доповнюють одна одну.

Важливою характеристикою інвестиційного проекту є його територіальна організація – основні територіальні особливості інвестиційного проекту. Вона визначається функціональною (функціональні зв'язки елементів інвестиційного проекту), компонентною (взаємозв'язок всіх основних видів інвестиційної діяльності) та територіальною (просторова єдність об'єкту інвестування) єдністю.

Територіальні особливості інвестиційного проекту визначаються впливом суспільно-економічних чинників розвитку регіону, особливостями інвестиційної політики, галузевої специфіки економіки регіону, рівня його соціально-економічного розвитку та інвестиційної привабливості та відповідної інвестиційної інфраструктури. Зазначені чинники впливають на інвестиційну діяльність, обумовлюють її динаміку, визначає обсяги необхідних інвестиційних ресурсів.

В залежності від локалізації та територіальної прив'язки інвестиційної діяльності розрізняють точкові (або локальні), регіональні та міжрегіональні інвестиційні проекти. В основі виділення точкових інвестиційних проектів закладено певні територіально обмежені форми реалізації інвестиційного проекту – інвестиційні пункти, центри та вузли. Регіональні інвестиційні проекти формуються в межах господарських комплексів окремого регіону. Міжрегіональні інвестиційні проекти не обмежені територіальними одиницями одного регіону, а пов'язані з міжрегіональними інвестиційними системами суміжних регіонів (міжобласні, міжрайонні).

Сучасним варіантом територіальної організації інвестиційного проекту є так звані ареальні проекти, які не мають чіткої територіальної прив'язки, а визначаються локалізацією видів інвестиційної діяльності за функціональною ознакою (до прикладу базове підприємство (центр інвестицій) та група споріднених підприємств, об'єктів господарської та соціальної інфраструктури,

центри підготовки кадрів тощо).

Список використаних джерел

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 року. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1560-12>.
2. Ткачик Ф. Інвестиційний проект: сутність, методи оцінки та джерела фінансування. *Економічний аналіз*. 2011. Вип. 9, Ч. 2. С. 398–401.
3. Верба В. А., Загородніх О. А. Проектний аналіз. Київ: КНЕУ, 2000. 322 с.
4. Салига С. Я., Яришко О. В., Ткаченко Є. Ю. Теоретичні аспекти аналізу інвестиційних проектів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 5. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2009/5.pdf.
5. Русин Р. С. Інвестиційні проекти: сутність та класифікація. *Економічний вісник університету*. 2016. Вип. 31/1. URL: http://ephseir.phdpu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/8989898989/2146/%D0%92%D1%8B%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA_31_1_%2C%202016.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=177.
6. Стефанович Є. А. Інвестиційні проекти та джерела їх фінансування. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 20. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/20_2010/4.pdf.
7. Державно-приватне партнерство (Public-Private Partnerships). Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. URL: <https://mtu.gov.ua/content/erzhavnoprivatne-partnerstvo-publicprivate-partnerships.html>.

References

1. Pro investytsiynu diyal'nist': Zakon Ukrayiny vid 18 veresnya 1991 roku [On investment activity: Law of Ukraine dated September 18, 1991]. Accessed December 20, 2023. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1560-12>.
2. Tkachyk, F. 2011. Investytsiynyi proekt: sutnist, metody otsinky ta dzherela finansuvannia. [Investment project: essence, evaluation methods and sources of financing]. *Economic analysis* 9, 2: 398-401.
3. Verba, V. A., and Zahorodnikh, O. A. 2000. *Proektnyi analiz. [Project analysis]*. Kyiv: KNEU.
4. Salyha, S. Ya., Yaryshko, O. V., and Tkachenko, Ye. Yu. 2009. Teoretychni aspekty analizu investytsiinykh proektiv. [Theoretical aspects of the analysis of investment projects]. *Investments: practice and experience*, 5. Accessed December 20, 2023. http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2009/5.pdf.
5. Rusyn, R. S. 2016. Investytsiini proekty: sutnist ta klasyfikatsiia. [Investment projects: essence and classification]. *Economic Bulletin of the University*. Accessed December 20, 2023. http://ephseir.phdpu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/8989898989/2146/%D0%92%D1%8B%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA_31_1_%2C%202016.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=177.
6. Stefanovych, Ye. A. 2010. Investytsiini proekty ta dzherela yikh finansuvannia. [Investment projects and sources of their financing]. *Investments: practice and experience* 20. Accessed December 20, 2023. http://www.investplan.com.ua/pdf/20_2010/4.pdf.
7. Derzhavno-pryvatne partnerstvo. Ministerstvo rozvytku hromad, terytorii ta infrastruktury Ukrainy [Public-Private Partnerships. Ministry of Development of Communities, Territories and Infrastructure of Ukraine]. Accessed December 20, 2023. <https://mtu.gov.ua/content/erzhavnoprivatne-partnerstvo-publicprivate-partnerships.html>.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>